

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 74. Ochrona środowiska jako obowiązek władz publicznych

1. Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

2. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych.

3. Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.

4. Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, z późn. zm.) w art. 4 stanowi, że:

1. Obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym.

2. Organy administracji publicznej są obowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody.

3. Obowiązkiem organów administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu jest prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody.

Toruń, dnia 14 stycznia 2026 roku

Do **Rady GMINY BOROWIE**

Urząd Gminy Borowie

Województwo: mazowieckie

Powiat: garwoliński

Kod: 08-412

Miejscowość: Borowie

Adres: Aleksandra Sasimowskiego 2

PETYCJA składana w interesie PUBLICZNYM

Dzień dobry,

W trosce o właściwą ochronę cennych przyrodniczo obiektów i aktualność informacji o nich oczekując jednocześnie wsparcia zagwarantowanego mi na podstawie art. 74 pk 4 Konstytucji RP „Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska” - niniejszym wnoszę, wnioskuję, ślicznie proszę o

1. Zmianę - AKTUALIZACJĘ Prawa Miejscowego w zakresie funkcjonowania 3 pomników przyrody tj. UTWORZENIE UCHWAŁY (lub uchwał) Rady GMINY w sprawie pomników przyrody lub w sprawie aktualizacji danych pomników przyrody znajdujących się na terenie GMINY BOROWIE w celu dostosowania prawa miejscowego do aktualnych przepisów wynikających z ustawy o ochronie przyrody i wyeliminowania niejasności w zakresie sprawującego nadzór

2. Wprowadzenie do programu ochrony środowiska bardziej szczegółowych zapisów: „każdy pomnik przyrody jest wizytowany raz na rok lub raz na dwa lata i podczas takiego przeglądu w terenie sprawdzane są: kompletność i widoczność oznakowania, ogólny wizualny stan zdrowia, przestrzeganie zakazów (np. porządek, niszczenie, zaśmiecanie itp.) i ewentualne potrzeby działań ochronnych i zapobiegawczych; dane te są zapisywane, przekazywane WÓJTOWI i przekazywane Radzie jako dowód ochrony” celem zapewnienia prawidłowej ochrony pomników przyrody i prawidłowej realizacji programu ochrony środowiska.

Uzasadnienie:

AD 1

Zgodnie z *ustawą o ochronie przyrody* z 2004 roku **jedynym zarządzającym** pomnikami przyrody na swoim terenie są Rady Miast (Gmin) wraz z Burmistrzem (Wójtem, Prezydentem)

Zgodnie z *rozporządzeniem ministra środowiska z 11 września 2012 roku o Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody (CRFOP)* prowadzonym przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska (GDOŚ) to Rady Miast (gmin) są zobowiązane do uaktualnienia Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody w zakresie danych dotyczących pomników przyrody znajdujących się na ich terenie. Odbywa się to w formie uchwał po uzgodnieniu z RDOŚ i finalnie wysłaniu do Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Zgodnie z art. 21 pkt 4 ustawy z dnia 23.01.2009 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie* (Dz. U. z roku 2009 Nr 92, poz. 753 ze zm.), rady gmin przejęły WSZYSTKIE KOMPETENCJE organów które utworzyły lub ustanowiły pomniki przyrody w przeszłości.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy o samorządzie gminnym zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty **należy do zadań własnych gminy**, przy czym zadania własne obejmują m. in. sprawy ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, **ochrony środowiska i przyrody** oraz gospodarki wodnej.

Wskazanie **sprawującego nadzór jest aktualnym wymogiem** w procedurze tworzenia uchwał ustanawiających pomniki przyrody i wynika on z art. 44 punkt 2 ustawy *o ochronie przyrody*.

Na terenie GMINY BOROWIE zgodnie z danymi CRFOP winny znajdować się przynajmniej 3 pomniki przyrody – na wszystkie 35 z terenu gminy - **które funkcjonują, ale zostały utworzone przez organy, które już nie istnieją lub nie posiadają kompetencji do zarządzania pomnikami przyrody (3) albo w akcie ustanawiającym nie wskazano sprawującego nadzór zgodnego z aktualną ustawą o ochronie przyrody (0).**

W tabeli w dalszej części zazwyczaj są wypisane niektóre lub wszystkie z nich w zależności od ich ilości.

Po dacie 01.08.2009 r. wszedł w życie przepis art. 21 pkt. 4 ustawy z dnia 23.01.2009 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie*, który przyznaje kompetencje w tym zakresie radom gmin. Kompetencje te są zgodne z ustawą o ochronie przyrody z 2004 roku. Jednak w „starych”, „dawnych” aktach prawnych kompetencje pozostały niezmienione. Jest to przyczyna i powód nieporozumień np. w zakresie określenia zarządzającego. Ponadto istnieje niezgodność w tym zakresie pomiędzy ustawami – aktami wyższego rzędu – uchwałą o ochronie przyrody z 2004 roku, a uchwałami mniejszego rzędu – aktami ustanawiającymi pomniki przyrody (prawo miejscowe)..

W 2018 roku NIK przeprowadził kontrolę 29 gmin w zakresie lokalnych form ochrony przyrody. W kontrolowanych gminach ponad 70% lokalnych form ochrony przyrody funkcjonowało na podstawie aktów prawa miejscowego, wydanych przez inne niż rada gminy organy. Akty te nie spełniały obowiązujących wymogów i zawierały nieaktualne dane. Mimo to w 90% gmin nie podejmowano działań w celu wydania przez rady gmin uchwał dostosowujących ww. akty prawa miejscowego do obecnego stanu prawnego i

faktycznego. NIK wydał rekomendacje dla Wójtów, Burmistrzów, Prezydentów. Wnioskował między innymi o: „Dokonanie przeglądu stanu lokalnych form ochrony przyrody oraz ustalenie niezbędnych potrzeb dla ich zabezpieczenia; (...) **podjęcie działań dla zgodnego z przepisami prawa i stanem faktycznym uregulowania w aktach prawa miejscowego funkcjonowania lokalnych form ochrony przyrody**; (...) przekazywanie bieżących danych o ustanowieniu i zniesieniu formy ochrony do regionalnych dyrekcji ochrony środowiska i GDOŚ oraz zaktualizowanego ich stanu”.

Dla większej świadomości zaleca się i sugeruje zapoznanie się z jednym z takich raportów pokontrolnych dostępnych na stronie NIK w wyszukiwarce wystąpień pokontrolnych np. poprzez wpisanie frazy „P/17/049 lokalne formy ochrony”. Będzie to doskonała okazja do zapoznania się z jakimi pytaniami borykają się pracownicy gmin podczas kontroli NIK i jakie jeszcze obszary wymagają u Państwa ewentualnych napraw / korekt / zmian. Dla ułatwienia 4 przykłady są w załączeniu.

Na podstawie danych w CRFOP i Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego NIE można stwierdzić, aby GMINA BOROWIE przeprowadziła takie działania od tamtego czasu do chwili obecnej.

Celem niniejszej petycji jest poproszenie Rady GMINY BOROWIE o podjęcie działań w celu zmian prawa miejscowego i dostosowania „dawnych” aktów prawa miejscowego do wymogów aktualnego stanu prawnego, zgodnego z tymi w ustawach. Jest to również ważne dla uniknięcia nieporozumień lub niejasności interpretacyjnych w zakresie organu sprawującego nadzór nad tą formą ochrony. Jestem w stanie udokumentować kilka przypadków z terenu kraju kiedy Wójtowie i pracownicy z niektórych gmin obarczali odpowiedzialnością za pomniki przyrody Lasy Państwowe, wojewodów lub osoby prywatne co skutkowało brakiem jakiegokolwiek ochrony pomników przyrody od ponad 10 lat...

Niniejsza petycja jest powieleniem wniosków i uwag NIK z 2018 roku. Przy projektowaniu uchwały w sprawie pomników przyrody możecie się Państwo wzorować na uchwałach gmin, które spełniły już ten obowiązek: np.: **Sienno, Sokołów Podlaski m., Raszyn, Wodynie, Szydłowiec, Warszawa, Tarnowskie Góry, Lubochnia, Świecie, od 2014 roku (!) Bydgoszcz** itd. – jest to wycinek listy. Również na stronie GDOŚ znajdują się rekomendacje przesłane do wszystkich gmin w 2018 roku: <https://www.gov.pl/attachment/eab816fb-6e1f-4000-b588-7d4292b87029>. Kliknięcie na link spowoduje ściągnięcie na dysk lokalny spakowanych plików 34MB. W załączeniu znajduje się uchwała rady miejskiej **Świecie** – sugeruję i wnioskuję abyście Państwo czerpali z niej wzór gdyż zawiera wszystkie informacje zarówno w uchwale właściwej jak i w załączniku i należy do grupy najlepiej zredagowanych na tle całej Polski, jeżeli chodzi o tego typu dokumenty.

W nowej uchwale mogą się znaleźć aktualne wartości obwodów w pierśnicy (na wysokości 1,3m) lub inne dane. **Jest to doskonała okazja do dokonania przeglądu stanu zdrowotnego pomników, kompletności oznakowania, porządku wokół, stanu ilościowego w przypadku alei i pomników grupowych, poprawności położenia, poprawności i aktualności informacji w formularzach CRFOP itp. Obiektom chronionym można przy tej okazji również nadać nazwy.**

Aktualne przepisy zezwalają na funkcjonowanie pomników przyrody w aktualnej formie. Zachowują one ważność do czasu zmiany prawa miejscowego. Czyli w rozumieniu ustawodawcy ma to być zabezpieczenie ich prawnego funkcjonowania w okresie

przejściowym. **Właśnie ta zmiana prawa miejscowego jest przedmiotem niniejszej petycji. Ale minęło 15 lat od całkowitego objęcia pomników przyrody zarządzaniem przez gminy... i nadal funkcjonują w „starej” formie. 15 lat... Czy posiadacie Państwo jakieś ważne powody aby tego nie zmienić?**

Ponadto:

Prawo miejscowe musi być zgodne z ustawami i rozporządzeniami, ponieważ tak stanowi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej oraz system hierarchii źródeł prawa obowiązujący w Polsce.

Zasada hierarchiczności źródeł prawa – Konstytucja jako najwyższe prawo

Zgodnie z art. 87 Konstytucji RP, źródłami powszechnie obowiązującego prawa w Rzeczypospolitej Polskiej są:

- Konstytucja,
- ustawy,
- ratyfikowane umowy międzynarodowe,
- rozporządzenia,
- akty prawa miejscowego – obowiązujące na obszarze działania organów, które je ustanowiły.

Z powyższego wynika, że **prawo miejscowe** znajduje się najniżej w hierarchii źródeł prawa i **nie może być sprzeczne z aktami wyższego rzędu** (Konstytucją, ustawami i rozporządzeniami)

Ponadto:

Czasami istnieje znacząca różnica pomiędzy obowiązującymi jeszcze starymi zakazami ze starych aktów ustanawiających pomniki przyrody niż te które są zawarte w ustawie o ochronie przyrody. Przykładowo Rozporządzenie nr 6/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 25 czerwca 1996 w sprawie wprowadzenia form ochrony przyrody §2 pkt 6 **zakazuje „wznoszenia jakichkolwiek budowli, prowadzenia robót ziemnych, zanieczyszczania terenu, niszczenia pokrywy glebowej i wzniesienia ognia w promieniu 20m”**. Jak widać niektóre stare zakazy są bardziej rygorystyczne niż aktualne.

AD.2.

Na podstawie art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2014 poz. 1195), działając jako osoba fizyczna oraz obywatel dbający o dobro wspólne i dziedzictwo przyrodnicze, składam niniejszą petycję w sprawie uregulowania zasad ochrony pomników przyrody znajdujących się na terenie Państwa Gminy.

Pomniki przyrody, jako jedna z form ochrony przyrody, podlegają zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 ze zm.) ochronie prawnej. Ochronę tę powinna zapewnić gmina jako jednostka samorządu terytorialnego realizująca zadania własne w zakresie ochrony środowiska. Obowiązek ten wynika także z art. 4 tejże ustawy oraz art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, który zobowiązuje organ wykonawczy do sporządzania co dwa lata raportu z realizacji programu ochrony środowiska i przedstawiania go Radzie Gminy.

"Program ochrony" to ogólne pojęcie oznaczające zbiór działań, dokumentów lub usług mających na celu zabezpieczenie czegoś lub kogoś przed zagrożeniami. Źle określony, nie sprecyzowany może prowadzić do braku ochrony.

Zazwyczaj jest tak, że programy te są zlecane firmom zewnętrznym, po ich opracowaniu są poddane ogólnej społecznej ocenie i przyjmowane uchwałą Rady Gminy. W

programach takich znaczną część zajmują dane liczbowe i opisowe, natomiast mało miejsca poświęca się takim sprawom jak: kto to ma robić, co ma robić, kiedy ma robić. W przypadku pomników przyrody ze względu na brak przepisów wykonawczych, zaleceń i szczegółowych instrukcji zakres i częstotliwość działań ochronnych są pozostawione uznaniowości gmin, co prowadzi do licznych uchybień i przypadków faktycznego braku ochrony. W dokumentach programowych często pojawia się jedynie ogólne sformułowanie o „regularnych przeglądach”, co nie precyzuje częstotliwości ani zakresu tych działań, gdyż przykładowe słowo klucz „regularnie” może oznaczać zarówno „raz na tydzień” lub też „raz na dekadę” co w pierwszym przypadku prowadzi do nadużyć, pracownik znika nie realizując swoich innych zadań pod pretekstem przeglądu pomników przyrody, a w drugim przypadku nie ma nic wspólnego z ochroną, ale w sensie teoretycznym jest realizacją takiego programu ochrony. W innych programach pojawia się słowo „na bieżąco” albo „zależnie od potrzeb”. Co to oznacza na bieżąco? Codziennie? Raz na tydzień? I znowu może to oznaczać dla pracownika gminy, który ma w obowiązkach przeglądy – nadużywanie – może znikać z pola widzenia pracodawcy pod pretekstem bieżących przeglądów pomników przyrody. Co to oznacza sformułowanie „zależnie od potrzeb”? Drzewa nie umieją się komunikować. Nie przełożą swoich potrzeb. Jeżeli pracownik gminy nie ma określonych obowiązków – to nie ma potrzeb realizacji rzeczy i zadań i wykonywania czynności, których nie ma określonych w swoim wykazie obowiązków lub nie ma określonych w programie ochrony, który ma realizować. W praktyce niektóre gminy wykorzystują brak konkretnego znaczenia tych słów, brak sprecyzowania jak ma się odbywać ochrona i **nie dokonują wizytacji pomników przyrody przez wiele lat – w wielu przypadkach wcale - co skutkuje zaniedbaniami, brakiem aktualnych danych, brakiem oznakowania i nierzadko fizycznym znikaniem chronionych obiektów. Konkretnie przykłady takich sytuacji są opisane w dalszej części.**

Przypomnę raz jeszcze ochrona pomników przyrody jest to zadanie własne gminy. Czynności w jaki sposób ma gmina robić winny być zapisane w programie ochrony środowiska. Ten punkt petycji jest propozycją konkretnych działań opisujących te czynności.

W związku z powyższym wnoszę o:

1. Wprowadzenie **terminu - czasookresu** obowiązku dokonywania przeglądów pomników przyrody nie rzadziej niż raz na dwa lata, a optymalnie raz w roku i umieszczenia takiego zapisu w programie ochrony środowiska Gminy.

Przeglądy te mogą być wykonywane przez pracownika gminy (lub o ile Państwo dysponujecie środkami finansowymi - firmę zewnętrzną) i mają mieć charakter tylko wizualnej inspekcji terenowej. Nie chodzi o przeprowadzanie specjalistycznych badań, lecz o zwykłą wizytację, potwierdzenie istnienia pomnika i udokumentowanie podstawowych obserwacji. Jeżeli się zauważy niepokojące rzeczy wtedy można wzywać dendrologa.

2. Podczas przeglądu należy:

- potwierdzić fizyczne **istnienie** pomnika przyrody w terenie, w lokalizacji wskazanej przez Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody CRFOP
- ocenić **ogólny stan zdrowotny** drzewa lub obiektu (np. obecność suchych konarów, przechyłków, oznak zamierania),
- sprawdzić, czy **oznakowanie** pomnika (tablica, słupek, znak) **jest widoczne**, trwałe i czytelne,
- ocenić, czy **przestrzegane są zakazy** wynikające z ochrony (np. zakaz uszkodzania, zaśmiecania, niszczenia otoczenia, porządku w obrębie pomnika),

- zidentyfikować ewentualne **potrzeby ochronne** – np. usunięcie porażonych liści, wykonanie cięć sanitarnych, uzupełnienie oznakowania, uprzątnięcie otoczenia,
- sporządzić krótki pisemny **zapis** z przeglądu zawierający najważniejsze obserwacje i ewentualne zalecenia o ile takie wystąpią. W większości przypadków będzie to „jest”, „bez zmian”
- tak sporządzony **raport** przedstawiać okresowo Radzie Gminy jako realizację programu ochrony środowiska w zakresie ochrony pomników przyrody w terminie określonym przez **ustawę o ochronie środowiska**.

3. W przypadku braku programu ochrony środowiska lub jego aktualizacji, postuluję:

- wprowadzenie wyżej opisanych zasad w formie uchwały Rady Gminy, wytycznych, procedury wewnętrznej lub innego dokumentu organizacyjnego,
- dopisanie powyższych obowiązków do załącznika, aneksu lub rozdziału nowelizowanego programu ochrony środowiska.

4. Proponowany zapis jest przykładem. Docelowy tekst może się różnić, ale winien być tożsamy z proponowanym w zakresie określenia: czasookresu, sprawdzania kompletności i widoczności oznakowania, przestrzegania zakazów, zidentyfikowania i zapisania potrzeb działań ochronnych i zapobiegawczych.

Uzasadnienie:

W całej Polsce dochodzi do licznych przypadków fizycznego braku drzew pomnikowych, braku oznakowania, niedostosowania zapisów ewidencyjnych do stanu faktycznego czy niezgodności danych w CRFOP. Przykłady takich sytuacji zebranych z wielu gmin w różnych województwach potwierdzają, że bez systematycznych i udokumentowanych wizytacji, ochrona pomników przyrody jest iluzoryczna:

Na potwierdzenie podaję fakty odnalezione na podstawie danych w CRFOP. Tylko w tym roku 2025 zidentyfikowałem:

- **wycięcie** rzadkiego chronionego drzewa Topoli Kanadyjskiej w gminie Drawsko Pomorskie woj. zachodniopomorskie pomiędzy rokiem 2017, a 2020. **Gmina o tym nic nie wiedziała** – o wycięciu drzewa dowiedziała się ode mnie w 2025 roku.
- brak ochrony w postaci **braku umieszczenia w jakimkolwiek wykazie około 180 szt drzew** buków zwyczajnych położonych na południe od m. Dadzewo będących składowymi alei bukowej będącej pomnikiem przyrody w gminie Polanów woj. zachodniopomorskie
- **brak lipy drobnolistnej** na terenie gminy Przodkowo wyciętej około roku 2016
- **brak fizycznie przynajmniej 4 drzew** na terenie gminy Gniewkowo woj. kujawsko-pomorskie, gdzie brak 2 z nich był sygnalizowany już w 2015 roku – gmina nie uporządkowała spraw prawnych aby zaktualizować wykaz CRFOP
- **brak fizycznie 1 drzewa** na terenie gminy Zławieś Wielka woj. kujawsko-pomorskie, problem był zgłaszany gminie przez właścicieli około 4-5 lat temu – bez rezultatu
- **brak fizycznie drzewa** kasztanowiec zwyczajny w miejscowości Góra w gminie Stara Kiszewa – brak uchwały zniesienia rady gminy
- **brak fizycznie około 30 drzew** w alei na terenie gminy Nowe, woj. kujawsko-pomorskie
- **brak aktualnego położenia około 30 drzew** pomników przyrody na terenie miasta Jawor woj. dolnośląskie – niemal wszystkich jak nie wszystkich z jego terenu: aktualne położenia wypadają w obrysach chodników, jezdni ulic, domów, przybudówek, po przeciwległych stronach ulic itp., itd.

Zaznaczam że są to przykłady. Pełna lista jest obszerniejsza. Co chwile dochodzą kolejne przykłady. Sytuację utrudnia w niektórych przypadkach brak wysyłania uchwał rad gmin w sprawie pomników przyrody do GDOŚ, która nie może aktualizować położenia na

wszelkiego rodzaju mapach typu geoserwis i dalej skutkuje to brakiem informacji na np. gminnych portalach informacji geoprzestrzennych.

Brak oznakowanie lub znajdowanie się pomnika przyrody w innej lokalizacji niż ta wskazana w CRFOP może powodować potraktowanie obiektu chronionego jak np. zwykłe drzewo i jego usunięcie przy np. inwestycjach drogowych lub budowlanych bez wymaganego zgłoszenia gminie i RDOŚ.

Brak fizycznie pomnika przyrody i nie uwzględnienie faktu tego w postaci aktualizacji danych w CRFOP jest już w pewnym sensie łamaniem praw obywateli, które przysługują im na podstawie Konstytucji RP Art. 74. Pkt3. Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska. Zakres informacji został szczegółowo określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska o Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody z 11 września 2012 roku. Centralny Rejestr stworzony również po to aby wszystkie informacje były w jednym miejscu i żeby pracownicy gminy nie marnowali swojego czasu na pojedyncze, indywidualne wyszukiwanie brakujących informacji i wysyłaniu ich obywatelom poprzez odpowiedzi na poszczególne zapytania i wnioski.

Ponadto brak fizycznie drzewa – pomnika przyrody w terenie, a nie uwzględnianie tego w sprawozdaniu SG-01 do GUS – czyli bezkrytyczne przepisywanie danych z lat ubiegłych - w jakimś sensie niesie już odpowiedzialność karną. „Kto wbrew obowiązkowi odmawia wykonania obowiązku statystycznego albo udzielenia informacji w spisie powszechnym lub innym badaniu statystycznym, podlega grzywnie od 200 zł do 5000zł. W skrajnych przypadkach może być to nawet pozbawienie wolności do dwóch lat”

Zasady, o które wnoszę, są zgodne z ogólnymi przepisami o ochronie przyrody oraz zaleceniami Najwyższej Izby Kontroli z 2018 roku, która wskazała m.in. na konieczność dokumentowania działań ochronnych i kontroli stanu lokalnych form przyrody.

Zakończenie:

Petycja ta ma charakter praktyczny, nie generuje nadmiernych kosztów ani obciążeń administracyjnych. Jej realizacja polega po odpowiednim przygotowaniu — na odwiedzeniu pomników przyrody i poświęceniu dosłownie około 1 minuty dla każdego obiektu na ogólną ocenę i zrobienie zapisów. Czynność ta może być dokonywana przy realizacji innych czynności lub zadań lub przejazdem. Jej wdrożenie jest wyrazem rzeczywistej troski o przyrodę, a nie tylko minimalnego formalnego wypełniania obowiązków.

Przykładowa tabela znajduje się poniżej.

Wzór – Przykład Formularza - Raportu okresowej kontroli pomników przyrody 2025 .

Wzór zawiera kilka przykładów pomników przyrody z Państwa Gminy – resztę danych proszę uzupełnić wg własnego uznania i wygody identyfikacji obiektów oraz prezentacji danych.

Pomnik / drzewo / miejsce / opis	Oznakowanie	Porządek/ Uwagi /Stan zdrowotny	Data / podpis
Dąb szypułkowy, w parku, obręb ewidencyjny Kamionka PL.ZIPOP.1393.PP.1403032.195	? Brak danych		14.01.2026 D.M.
Dąb szypułkowy, przy drodze DK76, obręb ewidencyjny Słup Pierwszy PL.ZIPOP.1393.PP.1403032.206	? Brak danych		14.01.2026 D.M.
Jesion wyniosły, Borowie, park przy UG PL.ZIPOP.1393.PP.1403032.4467	? Brak danych		14.01.2026 D.M.
... itd			

ltd. Zalecane jest sprawdzenie wszystkich pozostałych informacji w CRFOP i ich zgodność ze stanem faktycznym w terenie.

Jeżeli w powyższej tabeli występują jakiegokolwiek błędy oznaczać to może, że ochrona tychże cennych przyrodniczo obiektów jest albo niewłaściwa albo prawdopodobnie tej ochrony może nie być... Jest to dowód na to, że wprowadzenie obydwóch punktów niniejszej petycji jest uzasadnione. Zapobiegają one wystąpieniu takich sytuacji w przyszłości – czyli zapewnią ochronę cennych przyrodniczo obiektów.

Możecie Państwo zastosować inny wzór formularza, aczkolwiek ważne jest to aby były na nim informacje o porządku wokół, stanie oznakowania, stanie zdrowotnym lub innych uwagach dotyczących wykonania niezbędnych prac w celu ochrony pomników przyrody.

W przypadku ewentualnego nie uwzględniania tej części petycji uprzejmie proszę o przekonanie mnie w uzasadnieniu, że Państwo jako Rada posiadacie zawsze aktualną i rzetelną wiedzę, na temat **faktycznego** stanu ochrony pomników przyrody realizowaną przez nadzorowany przez Was organ wykonawczy na przykładzie **konkretnych** przykładów. Możecie przykładowo podać do mojej wiadomości dokładny miesiąc i rok ostatniego sprawdzenia kompletności oznakowania pomników przyrody w ramach aktualnych przepisów ustawy o informacji publicznej oraz ustawy o ochronie środowiska.

Dla informacji Rady: Gmina nie ma dostępu do danych pomników przyrody w CRFOP, ale ma jako jedyny organ wpływ na te dane, a nawet obowiązek ciągłej ich aktualizacji. Zgodnie z rozporządzeniem ministra środowiska o crfop, rejestr ten prowadzi Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska a w przypadku pomników przyrody, to Rady Gmin, Miast mają prawo i obowiązek poprzez przesyłanie swoich uchwał: znosić, ustanawiać, aktualizować dane pomników przyrody znajdujących się na swoim terenie.

Wnoszę o uwzględnienie opisanych postulatów w działaniach Gminy.

Z poważaniem

Dariusz Majewski
Dariusz Majewski

Poniżej znajduje się w miarę kompletna, ciągle powiększająca się, lista gmin, które już ustanowiły uchwały „w sprawie pomników przyrody” i oficjalnie przejęły zarządzanie pomnikami przyrody na swoim terenie aktami prawa miejscowego:

Sienno, Sokołów Podlaski m., Raszyn, Wodynie, Szydłowiec, Warszawa,
 Blizanów, Koźminek, KłECKO, Grodziec, Krotoszyn, Zduny (gm miejska, woj. wlkp),
 Włoszakowice, Dopiewo, Kleszczewo, Suchy Las, Zagórów, Śrem, Małanów, Turek
 wiejska, Małanów, Gołańcz,
 Drelów, Międzyrzecz Podl. miej., Józefów, Lublin, Kłoczew, Tomaszów Lubelski
 miejska, Tomaszów Lubelski wiejska,
 Czchów, Skawina, Zabierzów, Dobra, Korzenna, Stary Sącz, Polanka Wielka,
 Zakopane, Wadowice,
 Brzeziny miejska, Kutno wiejska, Sędziejowice, Łódź, Poświętne, Rzęśnia, Rozprza,
 Piotrków Trybunalski, Wartkowice, Radomsko miejska, Rawa Mazowiecka, Sieradz
 miejska, Skierniewice wiejska, Tomaszów Mazowiecki wiejska, Tomaszów Mazowiecki
 miejska, Pątnów, Wieruszów, Zapolice, Ozorków miejska, Ozorków wiejska, Stryków,
 Tuszyn
 Brzozów, Chorkówka, Kuryłówka, Jeżowe, Fredpol, Stubno, Głogów Małopolski,
 Bestwina, Dębowiec, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Pyskowice, Rudziniec, Jaworzno,
 Kuźnia Raciborska, Tarnowskie Góry, Markłowice, Rudyłtowy, Żory, Poczesna,
 Kołczygłowy, Cedry Wielkie, Kolbudy, Kościerzyna wiejska, Kwidzyn miejska, Nowy
 Dwór Gdański, Jastarnia, Pelplin.
 Iłowo-Osada, Kruklanki, Gołdap, Reszel, Janowo, Olecko, Świętajno, Barczewo,
 Bargłów Kościelny, Lipsk, Białystok, Bielsk Podlaski miejska, Boćki, Wąsosz, Kolno
 wiejska, Krasnopol, Mielnik, Siemiatycze miejska, Mońki,
 Jędrzejów, Słupia, Kielce, Piekoszków, Zagnańsk, Działoszyce, Złota, Koprzywnica,
 Sandomierz, Skarżysko-Kamienna wiejska, Bogoria, Sędziszów,
 Bolesławiec wiejska, Karpacz, Leśna, Oława miejska, Radwanice, Wińsko, Długołęka,
 Bogatynia, Świerzawa, Bielawa,
 Czaplinek, Dobra, Sławno miejska, Suchań,
 Deszczno, Lubrza, Szlichtyngowa, Niegosławice,
 Bartniczka, Brodnia miejska, Koronowo, Golub-Dobrzyń wiejska, Nakło nad Notecią,
 Szubin, Pruszcz, **Świecie**, Czernikowo, **Bydgoszcz** – w 2014 r. (!), Zbiczno, Wielka
 Nieszawka, Białe-Błota, Waganiec, Wielgie, Skrwilno, Zakrzewo, Bobrowo, Dragacz
 Po wstępnym zebraniu odpowiedzi na mój apel na chwilę obecną mogę
 udokumentować, że na terenie województwa **kujawsko-pomorskiego ponad 90% gmin
 MA lub ZADEKLAROWAŁO POSIADANIE** prawa miejscowego zgodnego z ustawą o
 ochronie przyrody w zakresie sprawującego nadzór nad pomnikami przyrody.

Dodatek 1.

Oto 10 korzyści dla władz gminy po realizacji punktu 1 petycji:

1. Zgodność z obowiązującym prawem – eliminacja ryzyka prawnego

Wprowadzenie zmian pozwoli gminie uregulować prawo miejscowe w sposób zgodny z obowiązującymi ustawami (w szczególności ustawą o ochronie przyrody z 2004 r. i ustawą kompetencyjną z 2009 r.). Dzięki temu władze gminy zyskają pewność prawną i unikną odpowiedzialności administracyjnej lub finansowej za ewentualne zaniedbania lub nieprawidłowości.

2. Realizacja zaleceń Najwyższej Izby Kontroli

Dostosowanie prawa miejscowego będzie bezpośrednią odpowiedzią na wyniki kontroli NIK z 2018 roku oraz zawarte w nich zalecenia. Gmina pokaże tym samym, że działa

zgodnie z dobrymi praktykami zarządzania i bierze odpowiedzialność za lokalne formy ochrony przyrody.

3. Wzmocnienie prestiżu i wizerunku gminy

Gmina, która wprowadza zgodne z prawem i aktualne regulacje, buduje swój wizerunek jako odpowiedzialnego, świadomego i ekologicznie zaangażowanego samorządu. To może pozytywnie wpłynąć na postrzeganie gminy przez mieszkańców, inwestorów i instytucje zewnętrzne.

4. Uporządkowanie kompetencji i uniknięcie nieporozumień

Wskazanie jednoznacznego zarządzającego pomnikami przyrody zakończy lata nieporozumień i błędnych interpretacji – np. fałszywego przypisywania odpowiedzialności Lasom Państwowym, wojewodom czy osobom prywatnym. To znacznie uprości zarządzanie i pozwoli na efektywne podejmowanie decyzji.

5. Możliwość skuteczniejszego pozyskiwania środków zewnętrznych

Gminy posiadające uporządkowany stan prawny lokalnych form ochrony przyrody mają większe szanse na otrzymanie dofinansowań np. z funduszy krajowych, unijnych lub ekologicznych (np. WFOŚiGW, NFOŚiGW). Jasne wskazanie zarządzającego jest często wymogiem formalnym.

6. Poprawa stanu faktycznego pomników przyrody

Przy okazji wprowadzania zmian możliwa będzie aktualizacja danych w CRFOP, dokonanie przeglądu stanu zdrowotnego pomników, ich oznakowania, poprawności lokalizacji, stanu obiektów grupowych itp. To szansa na realną poprawę ich ochrony i estetyki przestrzeni publicznej.

7. Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców

Nowa uchwała może zawierać nadane nazwy pomnikom przyrody oraz opisy ich wartości przyrodniczej. To znakomita okazja do edukacji mieszkańców, rozbudzenia lokalnej dumy i zaangażowania społeczności w ochronę dziedzictwa przyrodniczego.

8. Ułatwienie współpracy z GDOŚ i RDOŚ

Dostosowanie aktów prawa miejscowego do obowiązujących przepisów uprości komunikację z Generalną i Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska, a także przyspieszy procedury aktualizacyjne i uzgodnieniowe wymagane przez CRFOP.

9. Lepsze zarządzanie przestrzenią gminy

Uregulowanie statusu pomników przyrody wpisuje się w realizację zadań własnych gminy z zakresu ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami i ochrony środowiska. To element szerszego procesu planowania i rozwoju gminy zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju.

10. Minimalne koszty – maksymalne korzyści

Przygotowanie uchwały na wzór sprawdzonych przykładów z innych gmin (np. Świecie, Kościerzyna, Pelplin) nie wymaga dużych nakładów finansowych, a przynosi szereg wymiernych korzyści administracyjnych, prawnych, środowiskowych i wizerunkowych.

Dodatek 2

Korzyści dla Władz Gminy po realizacji punktu 2 petycji:

1. Spełnienie obowiązków ustawowych

Gmina realizuje wymagania ustaw o ochronie przyrody, prawie ochrony środowiska oraz sprawozdawczości do GUS – ogranicza to ryzyko zarzutów o niedopełnienie obowiązków.

2. Minimalizacja ryzyka odpowiedzialności prawnej

Brak aktualnych danych o pomnikach może skutkować konsekwencjami prawnymi – także finansowymi lub karnymi – dla organu wykonawczego.

3. Poprawa jakości danych urzędowych (CRFOP, GUS)

Uporządkowana ewidencja chronionych obiektów umożliwia rzetelne raportowanie i planowanie, chroni urząd przed błędami w dokumentacji.

4. Lepsze przygotowanie do kontroli (NIK, RDOŚ, WIOŚ)

Regularne, udokumentowane przeglądy stanowią dowód należytego zarządzania i mogą ograniczyć negatywne skutki ewentualnych kontroli.

5. Unikanie niepotrzebnych kosztów interwencyjnych

Wczesne wykrycie zagrożeń (np. zamieranie drzew, złamane konary) pozwala uniknąć kosztownych interwencji lub odszkodowań.

6. Zwiększenie szans na pozyskanie dotacji i grantów

Aktywna, udokumentowana ochrona przyrody zwiększa wiarygodność gminy jako beneficjenta środków zewnętrznych.

7. Skuteczniejsze planowanie inwestycji i zagospodarowania przestrzennego

Znajomość lokalizacji i stanu pomników ogranicza ryzyko kolizji inwestycji z obiektami chronionymi, co ułatwia procedury i skraca czas realizacji.

8. Możliwość włączenia przeglądów do obowiązków już istniejących pracowników

Przeglądy można realizować niskim kosztem, bez konieczności tworzenia nowych etatów czy dużych wydatków przy okazji realizacji innych obowiązków lub wyjazdów.

9. Zwiększenie zaufania mieszkańców do władz gminy

Realne działania ochronne, widoczne w przestrzeni publicznej, są pozytywnie odbierane przez społeczność lokalną.

10. Ochrona interesu publicznego

Przeciwdziałanie przypadkowemu usunięciu pomników (np. przy inwestycjach drogowych) to ochrona dobra wspólnego i unikanie sporów z mieszkańcami.